

T

Noviny s osemdesiatročnou tradíciou

Tempo

3

Nevyužívané priestory:
Prerobia ich na byty?

6

Svojím návrhom premenila
chátrajúcu budovu na modernú oázu

12

Natália Mikulášová opäť najlepšou
slovenskou juniorkou v silovom trojboji

● CENA 0,60 €

www.novinytempo.sk

● 12. júl 2021 / ročník LXXXII

● číslo 27

Zmizli zbrane zo súsošia na námestí?

Monument na Námestí SNP je neprehliadnutelným prvkom v centre Partizánskeho, odhalený bol 5. novembra 1950. Tak ako sa na predmetoch všedného používania podpisuje zub času, jeho vplyvu podliehajú aj budovy, cesty či pomníky. Výnimkou nie je ani pamätník v strede námestia, ktorý si po rokoch vyžadoval ošetrovanie a opravy. Posledné odborné ošetrovanie a konzervačné práce podstúpil v roku 2003, kedy bolo v jeho okolí postavené lešenie. Medzi obyvateľmi sa vtedy začalo šíriť, že sa z pamätníka odstraňujú jednotlivé časti. Niektorým sa zdalo, že zo súsošia zmizli zbrane, ktoré mali v rukách zviazať partizáni. Prednadvom sa na sociálnej sieti opäť rozvírila diskusia, ktorá túto tému oživila. Ako sa k nej vyjadrujú pamiatkari, približujeme v článku, ktorý si môžete prečítať na 2. strane.

Foto: pm

**VY OBJEDNÁTE
MY DOVEZIEME AŽ K VÁM**

ekodiel®
tvár betónu

100 %
Slovenský produkt

Zákaznícka linka
0908 24 97 97

Zákaznícka linka
0902 62 34 74

Zákaznícka linka
0902 62 34 84

beton@ekodiel.sk

info@ekodiel.sk

odbyt@ekodiel.sk

(210326)

Elektroodpad odnesú ZADARMO, stačí sa objednať

Ide o bezplatný zber veľkých a ťažkých spotrebičov najmä zo skupiny bielej techniky, a to priamo z adresy bydliska. Takto sa obyvatelia môžu pohodlne a ekologicky zbaviť chladničiek, umývačiek, sporákov, práčok či vysávačov a ďalších podobných spotrebičov. Televízory a monitory sa týmto spôsobom nezberajú. Zvoz je možné objednať si cez stránku zberelektroodpadu.sk, kde si treba vybrať mesto Partizánske a zvoliť si vyhovujúci termín zberu. Ten najbližší sa uskutoční v sobotu 17. júla medzi 8.00 a 12.00 h s tým, že objednávky sa uzatvárajú 2 dni pred konaním zberu. Ďalší termín je 21. augusta. V deň zberu treba vyložiť staré spotrebiče do vchodu bytovky alebo za bránu domu. Prepravcovia vám zavolajú alebo zazvoní na zvonček, aby ste im otvorili. Následne odpad naložia a odvezú na ekologickú recykláciu. Spotrebiče treba pred ich odovzdaním do zberu očistiť, vyliať vodu z filtra práčky alebo odmraziť mrazničku. Túto službu poskytuje mestu jeho zmluvný partner – spoločnosť Envidom. Po úvodných zberoch počas leta plánuje spoločnosť robiť zbery raz za kvartál. V prípade zvýšeného záujmu je možné, že službu bude poskytovať aj častejšie. (mš)

AKO
nám bude

Prevažne nadpriemerne teplé počasie bude pokračovať aj v tomto týždni, ale už by nemalo byť až tak horúco ako pred týždňom. Zrejme sa budú konečne objavovať aj občasné prehánky a búrky.

26/32°C

20/15°C

Zmizli zbrane zo súsošia na Námestí SNP?

Písal sa piaty november v roku 1950, kedy bol za prítomnosti verejnosti, odbojárů a pozvaných hostí odhalený pamätník z dielne akademického sochára Jozefa Kostku a architekta Milana Škopu. Pamätník padlým hrdinom v Slovenskom národnom povstaní, ktorý sa nachádza na Námestí SNP v Partizánskom, tvorí neoddeliteľnú súčasť vzhľadu centrálnej časti mesta. Svojou majestátnosťou a umiestnením je tichým pripomenutím odvážnych dní slovenského národa, kedy sa rozhodol povstať proti utlačovateľom.

Tak ako predmety všedného používania, tak i budovy, cesty či pamätníky potrebujú revitalizácie, revízie, opravy či ošetrovania, ktoré prispievajú k ich dlhšej životnosti. Opakom nie je ani pomník v strede námestia. Na svojom mieste stojí už vyše 70 rokov a aj on si zasluhuje náležité ošetrovanie a opravy.

Posledným odborným ošetrovaním prešiel pamätník v roku 2003, a to od októbra do decembra toho roku. Hlavnými procedúrami bolo mechanické odstránenie nánosov – machov a mikroflóry, odsolenie, farebné zjednotenie pieskovcovej sochy partizánů, spevnenie kameňa, vyspravenie špár na podstavci a doplnenie ich chýbajúcich častí a celkové zakonzervovanie sochy, ktoré malo vydržať po dobu piatich rokov.

Počas tohto ošetrovania a konzervačných prác bolo v okolí objektu postavené lešenie. Medzi obyvateľmi Partizánskeho sa vtedy začalo šíriť, že sa z pamätníka odstraňujú niektoré časti. Po dokončení prác sa tieto fámy medzi ľuďmi len väčšmi rozšírili.

Aký bol hlavný problém?

Niektorým obyvateľom sa zdalo, že z pamätníka zmizli zbrane, ktoré mali v rukách zvierat partizáni. Téma bola istý čas veľmi živá, no po čase sa vytratila a objavila sa len kde-tu ako akási miestna legenda. Prednedávnom sa však na sociálnej sieti opäť rozvírila diskusia, v ktorej niektorí znova upozornili na to, že z pamätníka mali byť odstránené zbrane.

Do diskusie za zapojil aj primátor mesta Jozef Božik, ktorý oslovil pracovníkov Krajského pamiatkového úradu v Trenčíne, pracovisko Prievidza. **Odborníci skonštatovali, že počas ostatného ošetrovania pamiatky a ani po ňom nedošlo k odstráneniu žiadnej časti súsošia partizánů. Ešte v januári tohto roka, na základe návrhu čitateľa novín, požiadala redakcia Tempo Krajský pamiatkový úrad Trenčín, pracovisko Prievidza, o vyjadrenie k danej veci. Stanovisko pamiatkarů bolo rovnaké.**

Pomník padlým hrdinom v Slovenskom národnom povstaní počas osláv výročia SNP v 50. rokoch a dnes. Porovnanie dobových fotografií s dnešným stavom vypovedá o tom, že k úbytkom pôvodných prvků nedošlo. Potvrdzujú to aj pamiatkari

„Pri obnove nedošlo k úbytkom pôvodných prvků, v žiadnom prípade nedošlo k odstráneniu akejkoľvek plastickej časti pamiatky.“ Spolu s odpoveďou na list boli redakcii zaslané i dokumenty a fotografie, ktoré dokazujú, že k odstráneniu zbraní či iných častí pamätníka skutočne nedošlo.

Po detailnejšom hľadaní v redakčnom archíve boli objavené fotografie zo dňa odhalenia tohto pamätníka a po ich porovnaní so súčasným stavom je jasné, že žiadne zbrane z pomníka nezmizli. Pri tejto príležitosti bol oslovený i regionálny historik Peter Múčka, ktorého zistenia sa zhodujú s vyjadrením pamiatkarů. **„Niekedy v roku 2008 som sa prvýkrát stretol s názorom, že počas reštaurátorských prác na súsoší Pamätníka SNP boli vykonané nežiaduce zásahy do jeho hmoty. Po následnom porovnaní dobových fotografií pred reštaurovaním so súčasným stavom súsošia som dospel k názoru, že pri jeho ob-**

nove, zameranej na povrchové konsolidačné procesy – čistenie, odsolovanie, spevnenie a konzervovanie kameňa, doplnenie narušeného špárovania a tmelenie lokálnych poškodení, nedošlo k úbytkom pôvodných prvků. Jednoducho, potvrdilo sa slovenské príslovie: ‘Čo sa babe chcelo, to sa babe prisnilo’ v praxi.“

Čo sa mohlo stať?

Počas ošetrovania pamätníka pristúpili reštaurátori aj k farebnému zjednoteniu kameňa a odstráneniu nánosů – teda machu a mikroflóry. **Pred týmto ošetrovaním mal pamätník nádych šedej a miestami až čiernej farby. Preto sa mnohým mohlo zdať, že zbrane a siluety na pamätníku sú vďaka tejto šedi výraznejšie.** Pravdou je, že vďaka nánosom boli jednotlivé časti pomníka skutočne viac viditeľné, než je tomu dnes. Došlo

však k odstráneniu zbraní z pomníka? Odpoveďou sú získané fakty. Pomník na námestí je skutočným majstrovským dielom, a to nielen prevedením, ale aj posolstvom. Partizáni totiž nezvierajú zbrane priamo v rukách, ale sú zakrytí plášťom, spod ktorého vytŕčajú len malé časti pušiek a guľometů. Práve týmto zosobňujú nádej na mier, ale zároveň vyzývajú k ostrážitosti, lebo zlo sa môže kedykoľvek vrátiť.

V Partizánskom je viacero pomníků a pamätných miest, ktoré nám pripomínajú ideály, odvahy a statočnosť našich predchodcov, ktorí sa zapojili do národno-oslobodzovacieho hnutia, a nie sú práve v najoptimálnejšom stave. Tieto miesta sa dlhodobo stávajú terčom vandalů a takéto nevhodné správanie zostáva často nepovšimnuté. I keď sa niektoré nachádzajú v okrajových častiach mesta, zaslužia si rovnakú pozornosť ako pomník na Námestí SNP.

M. Schön, foto: archív redakcie

Členovia komisie a výboru sa vymenili

Na poslednom riadnom zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Partizánskom poslanci okrem iného odsúhlasili viaceré personálne zmeny.

Tie najväčšie sa uskutočnili v rámci zloženia Komisie pre sociálnu a bytovú politiku a ochranu verejného poriadku pri MsZ. Ako informovala jej predsedníčka Iveta Struhárová, poslankyňa Mária Hazuchová, Miriam Ručkayová a neposlanci Gabriela Zúbeková a Ivan Boháček sa vzdali členstva v komisii. **„Na základe toho a po dohode poslanců klubů sa navrhujú poslanci Juraj Šimčík a Miriam Ručkayová**

a spomedzi verejnosti Mário Masný a Margita Vácválová za nových členů od 1. júla,“ uvádza sa v dôvodovej správe. Vzdanie sa členstva prišlo so problematickou pôvodnom postupe komisie, v rámci ktorého bol nájomný byt pridelený príbuznému jednému z poslanců. Predložený návrh na výmenu členů poslanci rešpektovali, zároveň odsúhlasili, že za novú predsedníčku vymenujú poslankyňu Ivetu Struhárovú, ktorá sa taktiež vzdala svojej funkcie, napokon o ňu

prejavila záujem znova. V tejto súvislosti sa novou sekretárkou sociálnej komisie stala pracovníčka Správy majetku mesta (SMM) Martina Chrenková, ktorá nahradila Danu Úradníčkovú. Výmenu členů musel riešiť aj Výbor mestskej časti Štrkovec, keďže sa členstvo rozhodol okrem Dany Úradníčkovej ukončiť aj Vladimír Zubatá a Ingrid Beňačková. Novou súčasťou mestského výboru sa tak stala od prvého júla Miriam Galisová.

(kj)

Pomôžte vyplniť dotazník o cyklodoprave v Partizánskom

Mesto Partizánske sa intenzívne venuje téme rozvoja cyklistickej dopravy na jeho území. Okrem cyklotrasy medzi Malými Bielicami a Šípkom po korune hrádze riek Nitry a Nitrice má v pláne zriadiť aj vnútrómestský chodník pre cyklistů. Za vypracovanie dopravno-urbanistickej štúdie na vybudovanie kostry cyklotrás v Partizánskom je zodpovedná Cyklokoalícia

z Bratislavy. Aktuálne prebieha tvorba strategického materiálu, ktorého cieľom je identifikovať možnosti zlepšovania podmienok pre rozvoj cyklistickej a pešej dopravy. Tvorcom tohto materiálu môžu pomôcť aj občania vyplnením krátko anonyrného online dotazníka. Prekliknúť sa naň môžete zo stránky mesta www.partizanske.sk, umiestnený je v pravej časti do-

movskej stránky. Dotazník posluží Cyklokoalícii a mestu na získanie komplexnejšieho prehľadu o potrebách obyvateľů v súvislosti s rozvojom cyklistickej a pešej dopravy. Vyplnením pomôžete pomenovať skutočné problémy a potreby obyvateľů v tejto oblasti a navrhnuť čo najkvalitnejšie riešenia v podobe novej infraštruktúry a zodpovedajúcej úpravy tej pôvodnej. (mš)

Pocta skrytá v pamätníkoch

Chodíme okolo nich každý deň, ale vieme o nich len málo. V našom seriáli vám prinášame príbehy pomníkov v okresoch Partizánske a Bánovce nad Bebravou, ktoré môžeme každodenne vidieť, ale aj tých, na ktoré sa už zabudlo alebo sa zľahli so zemou. V tomto vydaní sa môžete dočítať o významných pamätníkoch z okresu Bánovce nad Bebravou.

Pomník padlým v Miezgovciach

Miezgovce patria k nespočetnému množstvu obcí na Slovensku, ktoré sa nevyhli fašistickému besneniu. Písal sa 29. október 1944, kedy boli Miezgovce obkľúčené a obsadené nemeckými jednotkami. V tento deň sa Nemcom podarilo vypáliť skoro celú obec. Úplne zničených bolo viac ako 35 domov a zvyšok bol značne poškodený. Muži boli zatknutí a prevezení na výsluch, kde boli kruto mučení a neskôr transportovaní do koncentračných táborov. Tento čin bol odplatom miestnemu obyvateľstvu za ich pomoc partizánskeho hnutiu. Fašistickému besneniu však nebol koniec. Nemci sa tam vrátili aj po druhý raz. Pätnásteho februára obec opäť obsadili a mnohých obyvateľov odvliekli do zajatia, odkiaľ sa nikdy nevrátili.

Na pamiatku obyvateľov, ktorí sa zapojili do SNP a ktorým pomáhala miestne obyvateľstvo, bol v strede dediny postavený malý pomník. Nachádzajú sa na ňom mená tých, čo padli v SNP alebo boli pre odbojovú činnosť odvlečení do koncentračných táborov. Pamätník bol slávnostne odhalený v roku 1969.

ný malý pomník. Nachádzajú sa na ňom mená tých, čo padli v SNP alebo boli pre odbojovú činnosť odvlečení do koncentračných táborov. Pamätník bol slávnostne odhalený v roku 1969.

Pamätník v Horných Našticiach

Pomník sa nachádza na konci obce. Pripomína miesto, kde boli 20. októbra 1944 zastrelení partizáni z obce Uhrovec – Michal Globan a Karol Kremnický. (ms), foto: PHKaOP

Zahlasujte za našu poštovú známku

Vlani vydaná poštová známka s vyobrazením Vodného hradu v Šimonovanech sa uchádza o titul najkrajšej slovenskej poštovej známky za rok 2020. Znáмка s názvom Krásy našej vlasti: Kaštieľ Vodný hrad v Šimonovanech je jednou z vyše 20 známok, ktoré boli vlani zaradené do emisného plánu Poštovej filatelickej služby. Verejnú anketu vyhlásili Zväz slovenských filatelistov v spolupráci so Slovenskou poštou a portálom www.postoveznamky.sk. Súťaž je spojená s hľadáním tzv. najkrajšej obálky prvého dňa. Aj v tejto kategórii

sa dá zahlasovať za obálku prvého dňa s motívom Vodného hradu vydanú minulý rok. Svoje hlasy môžete poslať do 31. júla cez formulár na stránke www.slovenskafilatelie.sk, emailom alebo poštou. Presné informácie nájdete na stránke www.pofis.sk. Každý účastník ankety s platným hlasom získa poštový lístok vydaný Slovenskou poštou s prítlačou najkrajšej známky roku a poďakovaním od organizátorov, opečiatkovaný príležitostnou poštovou pečiatkou k vyhláseniu výsledkov ankety.

Slonice majú nový domov

Prvý júlový štvrtok sa v Národnej zoologickej záhrade Bojnice niesol v slávnostnej atmosfére. Za účasti niekoľko stovák návštevníkov otvorili nový pavilón slonov, v ktorom našli svoj domov slonice Maja a Gula.

Tie sa v tomto prostredí adaptujú už od decembra uplynulého kalendárneho roka. Ubikácia africkej fauny bola oficiálne otvorená slávnostným ceremoniálom, na ktorom prestrihli pásku generálna tajomníčka služobného úradu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky Daša Turbová a riaditeľ Národnej zoologickej záhrady Bojnice Milan Šovčík. V novom domove, ktorý sa rozprestiera v bezprostrednej blízkosti toho starého, našli slonice dôstojnejšie podmienky pre život. „Verím, že návštevníci ocenia našu tvrdú prácu, ktorú sme vložili do príprav a projektovania pavilónu slonov. V prvom rade sme chceli dať našim sloniciam dôstojné priestory, ktoré budú hodné súčasnej doby. Slony sú veľmi konzervatívne, trvalo im preto dlhšiu dobu, aby sa adaptovali. V súčasnosti využívajú pavilón takmer celý. Momentálne s nimi trénujeme, aby si zvykli na vonkajšie priestory. Ide to

pomaly, doslova krok po kroku,“ skonštatoval vedúci zoologického odboru Branislav Tám.

Projekt za niekoľko miliónov

Stavba je prepracovaná podľa najmodernejších technológií a ide o jednu z najväčších investícií v histórii zoo. I keď konkrétna suma ešte k dispozícii nie je, výška investície sa pohybuje na úrovni ôsmich miliónov eur, získaných zo štátneho rozpočtu. Stavba bola skaudovaná len nedávno a niektoré detaily bude potrebné ešte doladiť. „Stavba

aj výbeh splňajú tie najprísnejšie kritériá, ktoré sú prijaté pre chovateľov afrických slonov v rámci Európskej asociácie zoológických záhrad. Toto bolo základné kritérium, ktoré sme museli splniť na to, aby sme vôbec mohli pokračovať v chove slonov do budúcnosti,“ vysvetlil Milan Šovčík. V budúcnosti by v ubikácii africkej fauny mali pribudnúť ďalšie expozície a teriária. Súčasný chov v bojnickej zoo budú už onedlho posudzovať európski experti na slony. Tí spolu s bojnickými zoológmi urobia všetko preto, aby sa vyššie spomínanú ambíciu podarilo pretažiť do reality a aby bola novovybudovaná ubikácia naplno využitá. Text a foto: TS Národná ZOO Bojnice

Za plodmi lesov a lúk

Hádam najchutnejšie lesné plody sú čučoriedky. Majú mnohoraké využitie, navyše sú veľmi zdravé a osviežujúce. K nim pridáme ešte brusnice, ktoré pomaly začínajú dozrievať na svetlých stráňach.

Brusnica čučoriedková alebo ľudovo čučoriedka je polker patriaci do čelade vresovcovité podobne ako vres. Kvitne v máji a dozrieva v strede augusta. Rastie vo vyšších polohách v polotieni popri lesných chodníkoch a na čistinkách. Okrem zberu divorastúcich čučoriedok sa dajú kúpiť a vypěstovať aj domáce, nazývané čučoriedky kanadské. Modré plody s arjomou až fialovou šľavou sú veľké ako hrášok. Jedľa sa surové, no používajú sa aj ako náplň do koláčov či ovocných a zmrzlínových pohárov. Môžu sa zavárať, vyrábajú sa z nich džemy, kokteily a jogurty. Plody sú sladké a majú príjemnú chuť. Silne farbja na tmavo modro až fialovo, sú teda kvalitným prírodným farbivom. Sú výnimočne zdravé, bohaté na kyselinu listovú, vitamíny A, B1, B2, B6, C, E, K a minerálne látky ako vápnik, železo, zinok, fosfor a horčík. Používajú sa ako výborný prostriedok proti hnačkám a na spevnenie stolice. Šupky majú antioxidantné účinky. Konzumácia bobúľ posilňuje pamäť, znižuje úroveň stresu a spomaľuje proces starnutia. Okrem toho majú čučoriedky antiseptické účinky, teda pôsobia protizápalovo a protinfekčne, napríklad pri problémoch s močovými cestami. Konzumovanie sa odporúča ľuďom trpiacim dnou, reumatizmom alebo cukrovkou. Vďaka antokyaninom sú vhodné

aj pri problémoch so zrakom. Výťažok z plodov regeneruje sietnicu, a tak zlepšuje nočné videnie a adaptáciu očí na svetlo. Modré bobule ďalej posilňujú imunitný systém, znižujú riziko srdcovo-cievnych chorôb. Deťom pomáhajú pri zápale ústnej dutiny a hrtanu, dobre liečia ranky na dŕasnách a jazyku. Blízko nášho mesta rastú čučoriedky v prírodnej rezervácii Sokolec, na vrchole Vtáčnika alebo pod hradom Gýmeš. Hromadný zber v chránených územiach je však zakázaný!

Brusnica obyčajná alebo pravá je zelený krík s jedlými červenými plodmi. Najčastejšie rastú na svahoch kopcov v blízkosti ihličnatých lesov, ale je možné ich pestovať aj doma na záhrade. Doslova posiaty je nimi napríklad známy vrch v Malej Fatre Stoh. Brusnice majú kyslo nahorkastú chuť a dozrievajú v auguste a septembri. Používajú sa nielen v liečiteľstve a pri rôznych zdravotných problémoch, ale aj v potravinárstve. Odvar z listov má močopudné účinky. Najčastejšie sa na liečenie využívajú samotné plody, ktoré majú dezinfekčné účinky, čistia močové cesty, vyplavujú z nich baktérie a pomáhajú ich uvoľniť, znižujú tiež tvorbu obličkových kameňov. Čaj z kvetov alebo listov pomáha pri niektorých ochoreniach žľáz a reume. Brusnicový olej má zase výborné hydratačné účinky, veľmi dobre sa vstrebáva, dá sa preto použiť na ochranu pokožky a jej preventívnu hydratáciu. V kulinárstve je známa brusnicová omáčka podávaná k jedlám z diviny, brusnice sa konzervujú a zavárajú, varí sa z nich džem, dávajú sa do koláčov a sladkých dezertov.

